siekti iki 1,7 m (nuo dabartinio žemės paviršiaus).

Apibendrinant tyrimų rezultatus galima teigti, kad ištyrus nedidelę dalį senovės gyvenvietės tapo aišku, kad tai labai įdomus ir perspektyvus archeologijos objektas. Jį verta toliau tyrinėti. Aptikto intensyvaus kultūrinio sluoksnio storis tirtoje vietoje siekė nuo 50 iki 150 cm storio. Sluoksnį galima datuoti I tūkstantmečiu. Pati gyvenvietė buvo išsidėsčiusi didelėje teritorijoje, kurioje, be jokios abejonės, gyveno nemažas žmonių skaičius. Šalia gyvenvietės tiriamame I-III a. kapinyne palaidoti šios gyvenvietės žmonės. Vėlyvesnis kapinynas taip pat turėtų būti netoliese.

**Bronius Dakanis**

## Senovės gyvenviečių tyrinėjimai Radviliškio rajone 1995 metais

1995 m. LKPC Radviliškio rajone tyrinėjo 4 geležies amžiaus ir viduramžių gyvenvietes. **Pakalniškių kaime** tyrinėtas spėjamas kapinynas (IP 1456/A) ir senovės gyvenvietė, esantys 600 m į Š nuo Pakalniškių (Kleboniškių) pilkapių. Apie 1950 m., kasant žvyrą iš kalvelės buvusios Daugyvenės kairiajame krante, 1,5 m gylyje, žmonės rasdavo "daugybę kaukolių, kaulų, lyg ir peilių - lyg kalavijų daugiau kaip pusės metro ilgio" (Vaclovo Misiko duomenys). Siekiant nustatyti kapinyno teritoriją ir chronologiją, į P ir V nuo žvyrduobės ištirtas 30 $m^2$ plotas. Į P nuo karjero kapų pėdsakų neaptikta, tačiau nuo jo į V, III tirtame plote (10 $m^2$), po 30-40 cm storio armeniu, aptiktas 10-30 cm storio juodas senovės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis. Jame rasta lipdytų puodų šukelių (iš kurių 2 su brūkšniavimo žymėmis), geležies gargažė, smulkių nuo ugnies suskeldėjusių akmenų. Tirtame plote aptiktos 3 maždaug 6-16 cm gylio ir 40-55 cm skersmens beveik plokščiadugnės duobės. Jų turinį sudarė kultūrinio sluoksnio žemė, keli apdegę akmenys, puodų šukelės ir gargažėlė. Tirto ploto kampe, 1,1x1,5 m plote, 40-60 cm gylyje, buvo keliolika gan didelių (iki 11x21x21 cm, 12x15x16 cm dydžio) akmenų, galbūt nuo čia stovėjusio pastato. Po jais aptikta viena iš minėtų duobių, o šalia,

mažesniame plote, - keliasdešimt apdegusių nedidelių akmenų, matyt, anksčiau suardyto židinio liekanų.

Gyvenvietės teritorijai nustatyti į Š ir ŠV nuo karjero iškasti 4 1 $m^2$ šurfai. Rastas gyvenvietės kultūrinis sluoksnis su židiniais, lipdytų puodų šukėmis (viena su brūkšniavimo žymėmis), mėlyno stiklo suploto rutulio formos karoliu bei plonasiene XVII a. žiesta keramika. Žvalgant spėjamo kapinyno paviršių su metalo detektoriumi "Metadec 3", aptikta kaltinių vinių, uknolių, Lenkijos Jono Kazimiero 1664 m. šilingas. Tiriant biolokaciniu metodu (E.Prascevičius), nustatytos kelios maždaug 10 m skersmens spėjamos pilkapių vietos. Jų tyrimus būtina pratęsti.

**Šeduvoje,** Vytauto gatvės namo Nr.10 statomo priestato vietoje, ištirtas 3,3 $m^2$ plotas. Plote suardytas sluoksnis siekė iki 1,2 m. Viršutinį 65-75 cm storio sluoksnį sudarė XIX-XX a. statybų griuvenos ir šiukšlės. Po šiuo griuvenų sluoksniu beveik per visą tirtą plotą (išskyrus R kampą, kur visi sluoksniai buvo sukasti) ėjo apie 3 cm storio molio sluoksnelis. Po juo gilyn dar 12-15 cm tęsėsi tamsiai pilkos žemės sluoksnis su panašiais radiniais. Jame šiek tiek sumažėjo griuvenų, neliko čerpių, pasirodė ankstesnių XVII-XVIII a. pavienių puodų šukių. Po griuvenų sluoksniais buvo 5-7 cm storio užpiltas stambus žvyras. Po juo vėl ėjo tamsiai pilkas, tik jau su angliukų ir molio (nuo tinko ir plytų) priemaišomis, geriau išlikęs apie 5 cm storio kultūrinis sluoksnis. Tirto ploto apačioje atsidengė stambaus žvyro ir akmenų (4x4x6, 5x5x10, 10x20x25 cm dydžio) ištisinis grindinys. Sprendžiant pagal akmenų netvarkingą sudėjimą, grindinys gręstas ne gatvėje, bet kieme. Sluoksnyje virš grindinio ir tarp akmenų aptikta XVI(?)-XVIII a. radinių: viena sveika ir pusė kitos pasagos, kaltinė vinis, puodų ir koklių šukių. Perkasos Š kampe buvo stulpo, iš abiejų pusių apdėto lentomis, duobė, kuri ėjo per visus tirto ploto sluoksnius.

**Vadaktuose** (Sidabravo seniūn.) aptikta dvarvietė, esanti 450 m į Š nuo bažnyčios ir 50 m į V nuo Vadakties upelio kairiojo kranto, į PR nuo buvusio dvaro. Dvarvietėje ištirtas 22 $m^2$ plotas. Ariant suardytame sluoksnyje surinkta XVI-XVIII a. radinių: 7 monetos, kaldintos 1616-1665 m., 2 švininiai antspaudai, 4 svoreliai ir 9 kulkos, 4 žalvarinės kniedės, puodų ir koklių šukių bei kitų radinių.

**Varnionių** kaime (Daugėlaičių seniūn.) vykdyti spėjamos senovės gyvenvietės žvalgomieji tyrimai. Gyvenvietę, esančią kaimo PV gale, į Š ir ŠV nuo kaimo kapinių, nurodė Radviliškio rajono paminklotvarkininkas E.Prascevičius. Tai aukštesnių laukų šlaitas, besileidžiantis į V esančias

žemesnes pievas, visas juodas nuo degėsių, todėl vadinamas Degutnyčia. Pasakojama, kad senovėje gyvenvietės vietoje žydas virdavęs degutą.

Gyvenvietės chronologijai ir teritorijai nustatyti ištirti du 6 ir 4 $m^2$ dydžio plotai ir 11 1 $m^2$ šurfų. Beveik visame pirmajame plote kultūrinis sluoksnis iki 30 cm suartas, išskyrus PR jo kampą, kur aptiktos židinio liekanos. Čia po armeniu buvo išlikęs 2-3 cm storio tamsiai juodas degėsingas sluoksnis. Jo aplinkoje, 30-40 cm gylyje, daugiau kaip 1,5 m skersmens plote, buvo apie 40 apdegusių nedidelių (8x10, 8x13, 10x11 cm) akmenų. Tiriant biolokaciniu metodu (E.Prascevičius) nustatyta, kad į tirtą plotą įeina buvusio pastato kampas. Pastato liekanų neaptikta, tik per 15 m ilgio spėjamo pastato kampo ilgį suardytame sluoksnyje surinkta daugiau kaip 80 apdegusių smulkių akmenų. Nemažai jų buvo ir šalia spėjamo pastato. Antrajame plote kultūrinis sluoksnis iki 30-35 cm taip pat suartas. Jame rasta apdegusių akmenų ir molio gabalėlių. PR ploto kampe, po armeniu, aptiktas maždaug 20x50 cm dydžio ir 1,5-2 cm storio angliukų sluoksnis. Jo aplinkoje 70x90 cm plote buvo apie 20 apdegusių nedidelių (iki 6,5x10, 7x9, 8x9 cm dydžio) akmenų, matyt, židinio liekanų. Sluoksnyje 30 cm gylyje aptikta lipdyto puodo šukė brūkšniuotu paviršiumi, o po akmenimis - 2 šukės, iš kurių viena su grublėtumo žymėmis.

Šurfuose 35 cm gylyje beveik visur kultūrinis sluoksnis suartas, aptikta daug apdegusių akmenų, tinko gabalų, 25x28 cm ploto ir 35 cm gylio po arimu beveik stačiakampio skersinio pjūvio stulpavietė.

**Jonas Genys**

## Žardės gyvenvietės (Klaipėdos r.) tyrinėjimai 1994 metais

1994 m. toliau pratęsti tyrinėjimai Žardės gyvenvietės P gale. 10x10 m dydžio plotas šliejosi prie 1993 m. tyrinėto ploto (žr. ATL 1992 ir 1993 metais. V., 1994. P.43-45) P pusės, t.y. arčiau Smiltelės upelio. Pagal ankstesnius žvalgomuosius tyrinėjimus bei reljefą buvo manoma, kad ši vieta galėtų būti gyvenvietės pakraštys, tačiau 1993 metų tyrinėjimai parodė, kad tai gana intensyviai užstatyta gyvenvietės dalis.

Kultūrinio sluoksnio storis vidutiniškai siekė 1,4-1,5 m duobėse iki 1,6 m nuo dabartinio žemės paviršiaus. Paviršinis sluoksnis iki 40-60 cm gylio,